

ger og gjort bybegrebet flydende. Fantasterierne stikker ind imellem hovedet frem som med Øresundsbyen – eller Øregasbyen, som den kaldes her – og som med Kalundborg, som nogle i fuld alvor troede ville blive en vestsjællandsk pendant til hovedstaden – fordi et olieraffinaderi blev placeret ved havnen! Byplanlaboratoriet vil have den brede offentlighed med i debatten, og beder politikerne ikke blive sure, fordi ingen siger noget til at begynde med. Der gik 50 år, inden stemmeprocenten efter grundlovens givelse nåede op over 30. Tilvænningsprocessen vil være lang, og man må derfor begynde tidligt – ved at inddrage den lokale planlægning i skolernes undervisning.

Utvivlsomt kunne byplanlæggerne have fejret deres jubilæum med et vægtigt teknisk-videnskabeligt værk. Det burde nok i virkeligheden skrives. Men derfor kunne det foreliggende ikke undværes. Det er særdeles informativt – og skægt.

Finn H. Lauridsen

Jordanes-Forskning

J. SVENNUNG: JORDANES UND SCANDIA. *Kritisch-exegetische Studien. Skr. utg. av K. Humanistiska vetenskapssamfundet i Uppsala 44:2A. Stockholm og Uppsala 1967. 35 sv. kr.*

En overmåde lærd bog af den fremragende Uppsala-latinist, der tidligere har behandlet hermed sammenhængende problemer, bl. a. i bogen om Scandinavia und Scandia fra 1963. Jordanes berømte værk *Getica* fra 551 indeholder et kapitel om Scandia, der går tilbage til Cassiodorus tabte goterhistorie, som atter må antages at bygge på mundtlige beretninger fra Norden. Kapitlet indeholder 28 nordiske folke- og stamnavne, som med større eller mindre sikkerhed kan tolkes og lokaliseres, og som der naturligvis eksisterer en omfattende litteratur om. Behandlingen af disse navne i kap. 3 er det største og mest centrale afsnit i Svennung's bog. Det er hans opfattelse, at de tre første navne, folkenavnene *adogit* = (h)alogii »beboere af Hålogaland«, *scerefennae* »lapper« (samer) og *suehans* »sveer«, stammer fra skriftlige kilder, mens de øvrige bygger på beretninger fra en søfarende, der har rejst fra det vestlige Skåne langs Skandinaviens vestkyst til Romsdal i Norge.

Flere af navnene tilhører, som påvist af J. V. Svensson i en bekendt afhandling om »De nordiska folknämnen hos Jordanes« (i *Namn och Bygd* 1917), ganske små folkestammer, der må have boet på et begrænset område, strækkende sig fra det vestlige Skåne og det nuværende Halland til et stykke op i Bohuslen. Svennung tager alle disse navne op til fornyet og grundig prøvelse og kommer i flere tilfælde til nye resultater med hensyn til deres oprindelse. Indgående behandles i en excurs navnene *Greutungi*, *Tervingi*, *Visi* og *Gipidae*, der alle kendes fra andre klassiske kilder.

Ikke alle forfatterens forslag virker lige overbevisende. Det forekommer såle-

des meget dristigt at opfatte *mixi* som fejlskrivning for **hixi* og tolke det som et urnordisk **hiskiR* »beboere af øen Hisingen« (i Bohuslen).

Om Goternes udvandring fra Scandia handler kap. 9. Svennung opfatter *Geticas* (dvs. Cassiodorus) beretning om udvandringen som ægte folkeoverlevering (svensk: *folksägen*). Sproglige indicier i visse af de sydsvenske stammenavne taler for, at goterne stammer fra göternes egne, og *Geticas* tekst peger snarest på Vestergötland.

Selv om Svennungs værk ikke er det sidste ord i sagen og meget utvivlsomt vil blive taget op til ny overvejelse, er hans bog et meget fængslende arbejde, præget som det er af forfatterens store lærdom, skarpsindighed og – dristighed.

Kristian Hald

Olddanske personnavne

KRISTIAN HALD: PERSONNAVNE I DANMARK. I. *Oldtiden. DHF's håndbøger. 1971. 123 sider, 1 kort. Særpris indb. 23 kr.*

Personnavne er naturligvis først og fremmest sprogligt materiale og et sproghistorisk anliggende, men tillige vigtige fixpunkter i megen historieforskning, og det er derfor en god og nyttig disposition at lade Kristian Halds personnavnestudier komme i DHF's håndbogsserie. Det i 1971 udkomne første bind omhandler de ældste navne (udelukkende fornavne), fra folkevandringstid og vikingetid, andet bind skal behandle de talrige fremmede personnavne, der indlånes i middelalderen, og de i denne periode opdukkende tilnavne, og tredje bind skal dreje sig om navneskikkens udvikling i nyere tid.

Hald beklager i forordet, at fremstillingen her og der er blevet noget tynget af sproghistoriske detailundersøgelser, men det skal man ikke lade sig afskrække af; Hald har jo en særlig evne, tidligere demonstreret bl. a. i »Vore Stednavne« (2. udg. 1965) og »Stednavne og kulturhistorie« (1966), til at skrive klart og forståeligt for andre end specialister om udviklede sproglige fænomener.

Værkets titel, »Personnavne i Danmark«, antyder (ligesom Bengt Holbeks og Iver Kjærs »Ordsprog i Danmark« 1969) et karakteristisk forhold ved personnavnene, nemlig at de altid (i vor kulturkreds) har været overordentlig udsat for ændringer på grund af skiftende kultur- og modestrømninger (Hald s. 112). I de tidlige perioder, Hald behandler i 1. bind, kan det ganske vist være vanskeligt at afgøre, hvad der er hjemligt og hvad der er kommet udefra, dels fordi den dominerende brug af to-leddede navne er fælles indo-europæisk (kendt i oldindisk, men bedst bevaret hos grækerne, germanerne og kelterne), dels på grund af større sprogligt fællesskab mellem germanerne. Det dansk-svenske kongenavn *Erik*, som ikke er direkte overleveret i urnordiske kilder, men indgår i et lev-navn, det sjællandske Erikslev (Jerslev?), er nok af hjemlig oprindelse, men efterleddet *-riik* (»hersker, konge«, identisk med latinsk *rex*) er et ældgammelt